

La difinvortaro efektive aperis en Tokio fine de 1956 sub jena titolo:

SCIENCA KAJ TEKNIKA TERMINARO - STT -

Kiel propono aŭ provizora skeleto destinita por komplementi
la PLENAN VORTARON de SAT

verkita de

ing. Rudolf Haferkorn kaj kem. d-ro Kurt Dellian
en kunlaborado kun univ. prof. d-ro F. J. Belinfante
(Usono), instigita per diskutado en Terminologia Sekcio de
I.S.A.E.

eldonita de Japana Esperanto-Instituto, Tokio 1956.

La STT enhavas precipe tiujn terminojn kiuj ne troviĝas en la Plena Vortaro, kaj ĝi montras nur tiujn konatajn kiuj estas vere necesaj kiel fundamentaj radikoj. STT estas baza skeleto en kelkaj detaloj tre amplekse elverkita. Ĉiuj posedantoj de la PV, kiuj legas aŭ skribas teknikajn artikolojn, ankaŭ nepre bezonas STT'n kiel komplementon.

Jenaj fakoj estas iom detale pritraktitaj: aeronautiko, elektrotekniko, fiziko (inkluzive de atomfiziko), kemio, maraferoj kaj ŝipotekniko, maŝinfako, matematiko, medicino, meteorologio, radiofako, telekomunika tekniko. Kelkajn gravajn terminojn ĝi enhavas pri jenaj fakoj: arkitekturo, botaniko, fotografio, juro, komerco, trafiko, zoologio.

Kompreneble la STT larĝe allasas kritikojn kaj kompletigojn; ja tio helpas plivigli la kunlaboradon en la Terminologia Sekcio. Tial STT estos unu el la bazoj por estonta pli ampleksa verko, en kiu efektiviĝos kolekto de aparte elverkitaj detalaj fakterminaroj de ĉiuj fakoj de la homa scio, do vera PLENA SCIENCA KAJ TEKNIKA TERMINARO! Laŭ la rekomendo de d-ro Eugen Wüster tiu estonta kunlaborado de la Esperantistoj devas baziĝi sur la jam ekzistantaj terminaroj de International Standard Organization (ISO) kaj Fédération Internationale de Documentation (FID). D-ro F. J. Belinfante, profesoro de Department of Physics, Purdue University, West Lafayette, Indiana, Usono, kiu havas esencan meriton pro la kontrolado de la STT, deklaris sin preta kunlabori ankaŭ ĉe la ellaborado de la planita nova eldono de la Plena Vortaro, kiu laŭ la intenco de Prof. Gaston Waringhien, Professeur Agrégé de l'Université à Paris, post kelkaj jaroj aperos sub la titolo PLENA ILUSTRITA VORTARO (PIV). Waringhien, kiu mem redaktas la komunlingvan parton, komisiis la ĉefverkinton de la STT, funkcii kiel redaktanto de la teknika-sciencia parto de tiu planita difinvortaro. La kunlaborantoj

de tiu ampleksa verko utiligos la STT'n por siaj propraj fakoj. La PIV estos vulgariga vortaro; tio signifas ke la kompilantoj enprenos nur tiajn teknikajn terminojn, kiuj koncernas ĝeneralan, ne specialigitan kulturon, t.e. minimume la terminoj, kiujn devas koni kandidato al abiturienta ekzameno plus la vortoj kaj nocioj kiujn kulturita homo povas renkonti en la vulgarigaj artikoloj de bonaj ĝeneralcelaj revuoj aŭ gazetoj.

Sed tiu planita PIV realiĝos nur post kelkaj jaroj. Intertempe la ĵus en Japanujo aperinta STT favore plenigas en la teknika-sciencia kampo la malplenaĵon, kiun la fakuloj sentadas kaj ankoraŭ dum pluraj jaroj sentos. Kvankam en ĝi certe ankoraŭ troviĝas eraroj, tamen ĝi kunhelpas prepari pli ampleksan kaj pli kompletan verkon. — R. H.

611.314(084) = 089.2

Morfologia atlaso de homa dentaro far Zoran Music, tradukita de Peter Zlatnar. Eldonis Slovenia Esperanto-ligo, Ljubljana (1956), poŝtfako 275, Jugoslavio. 1 \$. Koverto kun tekstlibro (12 p.) kaj 27 bildfolioj (kun 134 desegnoj, unuflanke).

La originala eldono en la slovena lingvo aperis en 1951. Ĝi servas kiel instruilo en dentoteknikaj lernejoj kaj stomatologiaj (buŝosciencaj) fakultatoj. La desegnoj montras la objektojn kvinoble pligrandigitaj kaj posedas indikojn pri la mezuroj. La figuroj aspektas tre klaraj kaj plastikaj. Kiel biologiisto mi ne volas tuŝi la fakajn meritojn de la atlaso, mi nur volas permesi al mi kelkajn rimarkigojn pri kelkaj terminoj.

En la figuroj troviĝas kelkaj mallongigoj, laŭ la klarigo *m* por „meza” kaj *d* por „dista”. Klarigoj pri Lab (lipa) P (palata), B (vanga) mankas. La figuroj montras ke „meza” koncernas la mezan ebenon, la medianan ebenon, kaj „dista” koncernas la malantaŭon. La uzo de „meza” por „mediana” estas „dangera, ĉar per „meza” oni ne elvokas la precizan imagon de „mediana.” „Dista” ne troviĝas en P.V.; B r i q u e t (Medicina Vortaro) donas: „distala = malproksima”. B r i q u e t do donas la laŭliteran tradukon de la greka vorto, kiu fakte ne kovras la fakan signifon: malantaŭa(e). Estas saĝe ne sekvi B r i q u e t-on, sed tenadi la fakan signifon de la vorto: malantaŭa (-e). Tamen ni ne prenu „dista” -n, sed „distala” -n, ĉar simile ni nun povas preni „proksimala” por antaŭa (-e).

Zlatnar en la atlaso uzis la esperantan vorton „proksima” kun la devia faka signifo de antaŭa. Tio ŝajnas al mi malrekomendinda, ĉar la signifoj de la Esperanta „proksima” (apuda) kaj de la faka vorto „proksima” (antaŭa) ambaŭ rilatas la situon de iu korpoparto, do

nepre kaŭzas dubon aŭ miskomprenon. Ni povas enkonduki la terminon „proksimala” por antaŭa. Sed ĉu ni efektive bezonas tiujn vortojn „proksimala” kaj „distala”? Ne mi kredas. Oni tute klare povas paroli pri antaŭa kaj malantaŭa aspektoj anstataŭ proksimala kaj distala aspektoj, kaj pri antaŭa kaj malantaŭa flankoj de iu parto anstataŭ proksimala kaj distala flankoj.

Nun en la atlaso ankaŭ troviĝas terminoj, kiaj „mezoproksima” kaj „distoproksima”. Se ili estas transprenoj el la dentoscienco mia kritiko ne nur direktas sin al la transpreno, sed ankaŭ al la dentoscienco. Se „mezoproksima” indikas la medianon kaj la antaŭon samtempe, la indiko estas malklara, se ne malebla. Tio eĉ pli validas por „distoproksima”, kiu vorto kombinas du kontraŭajn nociojn. Tio estas sensencaĵo. Laŭ la desegnoj „mezoproksima” simple staras por antaŭa kaj „distoproksima” simple por malantaŭa. Interparolo kun dentisto konfirmis tion.

La termino „okluda” (o-kluda, ne ok-luda) malsamas la terminon uzitan de Briquet „okluza” („malfermaĵa”), kiu ŝajnas al mi preferinda.

Alia termino el la atlaso estas „abrazio” por defrotado. La vorto ne estas en P.V.¹⁾ Oni povas demandi, ĉu „abrazo” ne estus pli bona, simile al okluzo.

Mi bedaŭras ke la papero de la tekstlibro estas malbona kaj tiu de la bildfolioj ne sufiĉe fortika por elteni oftan manipulado. La atlaso aspektas tiom taŭga, ke pli bona papero estus motivita. — G. F. M.

581(023)=089.2

La Vivo de la Plantoj far Paul Neergaard; eldono de Stafeto, La Laguna, Kanariaj Insuloj, 1957. 17 × 25 cm², 128 p. Multaj ilustraĵoj far Mads Stage Prezo: 2 us. dol. aŭ 12 danaj kronoj aŭ egalvaloro.

La apero de ĉi tiu libro devas esti anoncata kiel evento. Ĉar la konata eldonejo „Stafeto”, kiun ni dankas jam pro tuta serio da valoraj libroj, komencis novan serion, nome popularsciencan.

En tiu librospeco, kiu povas esti por la Esperanto-movado tre grava, kaj kies reprezentantoj ĝis nun malabundas en nia lingvo, D-ro Neergaard malfermas la vicon, per verko kiun li pli frue aperigis en la dana lingvo. En Danlando la recenzoj juĝis ĝin tre bona.

Nu, se oni ankoraŭ ne sciis el la ISU-prelegoj, oni povas tuj konvinkiĝi per tiu ĉi libro ke Neergaard komprenas kiel oni popularigu la sciencan, en ĉi tiu kazo la botanikon. Lia stilo estas suka,

¹⁾ Ĝi troviĝas, tamen, en la ĵus aperinta „Grand Dictionnaire Esperanto-Français. — W. P. R.

bildriĉa kaj ofte bela. Lia traktado de la materio estas didaktike prava, klara kaj trafa. Sen troigo oni povas diri ke instruado estas arto, kaj jena libro pruvas ke Neergaard majstras en tiu arto. Unu el la faksekretoj estas enkonduki sciencajn problemojn deirante de simplaj kaj konataj eĉ hejmeccaj fenomenoj. Alia estas uzi plastikecajn imagaĵojn kaj komparojn. La libro enhavas multajn ekzemplojn de celtrafa popularigado. Tamen, hiperboloj povas ankaŭ vekti erarigan imagon, kiel ekz. sur p. 57, kie temas pri la kerndividiĝo. Heredeco estas aludita per la vortoj memori kaj noti. La manovroj de la kromosomoj logas la aŭtoron paroli pri „dancado”, „ritmo de baletto”, „lumradioj de lumĵetiloj” ktp., sen sufiĉa indiko pri la vera rapido kaj karaktero de la fenomeno. Por laikoj tia hiperbolado ŝajnas al mi malrekomendinda.

En ok ĉapitroj ni vagas tra la naturo kaj samtempe tra la botaniko por ekkoni kiel plantoj estas konstruitaj, kiel ili kreskas, vivas, floras, sin reproduktas, sin defendas kaj mortas. Por anticipe forpreni miskomprenon: la libro ne estas lernolibro, eĉ ne kvazaŭa. Ĝi pli impresas kiel literaturaĵo pri plantoj sur sekura, scienca bazo; por tio la reputacio de la aŭtoro estas garantio.

La ilustraĵoj estas konforme la tekston: tiel precizaj kaj sciencaj, kiel artaj. Mads Stage sin montras tre kapabla desegnisto, kiu evidente estas kaptita de la granda ornampovo de plantaj objektoj, ĉu floroj, ĉu dornitaj branĉoj, ĉu putrantaj fruktoj.

Kaj el la laboro de Neergaard kaj Stage naskiĝis verko, tute kontrastante kun botanika lernolibro. Rigardu kiel gracie la figuroj estas ordigitaj sur la paĝduoj, kiel la ilustraĵoj estas kombinitaj kun la teksto. Papero kaj letertipoj fortigas la artan tutimpreson. Jen ni spertas ke scienco kaj arto bonege povas harmonii.

Pri la terminaro (4½ paĝoj) mi volas fari kelkajn rimarkigojn. Kelkajn terminojn mi opinias superflujaj: *diurno* por *tagnokto*, *kondensi* por *plidensigi*, *masklo* por *virseksulo*, *permeabla* por *tralasiva*, *pluki* por *deŝiri*, *leĝera* por *malpeza*, *kurta* por *mallonga*. La vorto *kurtaga* estas laŭ mia gusto malpli bona ol *mallongtaga*, nocio ofte uzita en la verko. Oni ne tro multe pruntu el la terminaro de la poetoj.

Bonegajn plantnomojn kaj terminojn Neergaard prezentis: *ĉelmuko* (protoplasmo), *ĝermingo* (koleoptilo), *sukpremo*, *sukstreĉo* (*turgescence* en la angla), *falfoliaj arboj*, *ezokfaŭko*, *kaskofloro*, *kavalirsprono*, *nuda virgulino* estas klaraj terminoj kaj trafaj hejmeccaj plantnomoj.¹⁾

¹⁾ Kelkaj nacilingvaj plantonomoj estas sufiĉe internaciaj, kaj do tradukindaj en Esperanton per simila esprimo. Multaj nacilingvaj plantonomoj, tamen, ne estas internaciaj, aŭ estas nur ŝajne internaciaj pro tio ke ili estas laŭforme similaj, sed malsamsignifaj. Kiam mi legis ĉe Neergaard la esprimon „herbo de Sankta Johano” mi tuj pensis pri *Hypericum perforatum*, ĉar ĉi tiu hiperiko havas similajn nomojn.